

STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESI

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

K. Branta un K. Upeslejas nodibināts 1922. gadā.

NUMURS MAKSA
10 SANT.

Redakcija un kantoris
Rīga, Valdemāra ielā Nr. 69, dziv. 8. Tālr. 9-4-6-6-6. Runas stundas: svētdienās no
11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīga, Pasta kaste Nr. 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 2.—
Studinājumu maksi: prieķšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par
petitrindigu + 5% studinājumu nodoklis.

Nr. 213.

Trešdien, 1934. g. 17. oktobri.

XIII. ak. g.

Rektora runa ūniversitātes gada svētkos.

Kad priekš 15 g. nepilnu gadu vecā Latvijas valsts stājās pie savas augstskolas dibināšanas, tad šajā soli vareja saskatīt tādu pat, varbūt vēl lielaku, fantastu sapni, kā Latvijas valsts dibināšanā. Daudz bija to, kas šai Latvijas augstskolas idejai neticēja un turēja to par bērna neprātu. Bet tie, kam bija dosme dibināt patstāvīgo Latviju, pareizi nojauta, ka jauna valsts var pastāvēt tikai tad, ja tā spējīga radīt savu nacionālo kultūru, kas savukārt 20. gadusimteni nav iespējama bez savas augstakās zinātnes un izglītības iestādes.

Grūtības, ar kurām bija saistīta ūniversitātes dibināšana un kas iedvesa ūaubas pat piedzīvojumiem bagātiem zinātniekim, bija ne tikai materiālas dabas. Ne tikai tas, ka trūka piemērotu telpu, bibliotēku un zinātnisko aparātu, ka bijušās Rīgas politehnikas sienas bija tukšas, radija bažas, bet vēl lielākā mērā jautājums, kur nemēt dzīvo spēku — zinātniekus, mācības spēkus, jo visiem jau zināms, cik grūti bija latvietim senāk dabūt augstāko izglītību un cik daudz grūtāk tikt pie iespējas zinātniski strādāt. Nedaudz latviešu zinātnieki bija pie tam izkaisīti pa visām Krievijas malām.

Bet kā pati augstskolas dibināšanas ideja izauga no tās ierosinātāju ģenialās nojautas, tā no šis nojautas radās arī laimīgā vienas vienotās augstskolas ideja, kas ūniversitātes tapšanā ir spēlējusi izšķirošo lomu un bez kuras, gan ūaubas, vai būtu sasniedzis tas, kas mums šodien ir.

Tā saujina zinātnieku, kas karsta patriotisma pilni, no visām malām steidzās uz dzirnēni, tapa par manāmu kulturālu spēku tika cieši kopā apvienota. Tā būtu pilnīgi nespējīga veikt tai uzliktos ārkārtīgi grūtos uzdevumus, ja tā būtu sadrumstalota un izšķiesta. Bet apvienota un vienības gara apvesta, tā izrādījās par stipru diezgan, lai veiktu lielo darbu. Vieni nesa sev līdz akadēmiskās trādīcījas, citi praktiskos piedzīvojumus. Vieni stiprināja nacionālo pašapziņu, citi veica organizācījas darbu. Šī vienības ideju pasargāja ūniversitāti arī tālākā attīstības gaitā no partiju ciņām un kīldām. Tājā arī meklējama apbrinojamās vienprātības un viengabalainības sakne, ar kurām ūniversitāte veikusi savu darbu. Ar to izskaidrojama saskaja, kas visu laiku valdījusi starp mācības spēkiem un studentiem. Es pat uzdrošinos domāt, ka ūniversitāte tāpa par nacionālās vienības idejas glabātāju un sargu, kad apkārt tai bangoja partiju un dažādu grupu cīnas un kīldas.

Tā izauga Latvijas ūniversitāte, kā vienīgā augstskola pasaulē pēc savu nozarojumu skaita un dažādības. Un šī apvienošanās ideja nesa svētīgus augļus: tā deva pietiekoši stipru zinātnisku kolēģiju, samazinādamā līdz mīnimūnumam nepieciešamo mācības spēku un zinātnisko institūtu skaitu, kas šķirtas augstskolas plēaugtu līdz apmēriem, ko nevarētu nest mūsu valsts. Bet šīm principam ir arī dzīla idejiska nozīme, ko mēs paši nezin vaj iau pietiekoši novērtējam. Ar to es domāju lielu lomu, kā kādā ir ciešam kontaktām nepieciešama starp technisko un humānitāro, reālo un gara zinātņu pārstāvjiem tās plānas aizpildīšanā starp materiālo un gara kultūram, kas ir pārdzīvojamās kultūras krizes cēlonis.

Ūniversitāte, ja tā ir dzīvības spējīga, nevar sastingt patreizējā stāvokli. Sekojot zinātnes progresam

tai nemitigi jāveidojās uz lielāku pilnību. Bet visām pārmājuām jāpieciej ar lielu uzmanību, lai saudzētu svētīgo vienības principu un neiznīcinātu tā augļus. Ūniversitāte apzīmās, ka, lai gan veikts liels organizācījas darbs un uzzeltas pamata sienas, iešāks ražīgais darbs un sasniegāt jau manāmi rezultāti, tomēr priekšā stāv vēl lielāks iekšķīgās izveidošanās darbs.

Dzirdamas balsis, ka ūniversitāte par daudz izaugusi plašumā. Ja tas tā būtu, tā nav ūniversitātes vaina, bet to radījuši apstākli, kas līdz šim valdīja ārpus ūniversitātes. Lai noskaidrotu ūniversitātes pareizo apjomu, jānosprauž vispirms valsts izbūvei skaistas attīstības linijs, tad tās varēs nospraust arī ūniversitāte. To var tikai tagad pēc 15. maija, viengabalainā valsts vara.

Mēs labi apzīmāmies, ka mums jāiet dzīlumā un ūniversitātes tuvākā laika pirmās uzdevumus ir pildīt izveidotās formas ar ražīgas zinātniskās pētīšanas saturu. Jau tagad ar mums rēķinās citu zemju augstskolas. Ar gandarījumu vērojam, ka ne tikai mūsu vecākie kolēgas, kas izauguši svešā paspārnē, iekārtojuši sev vietas pasaules zinātnieku rindās, bet tur uzņemti jau arī mūsu audzēkņi. Bet augstskola ir tikai tād savu uzdevumu augstumos, ja tā izaug par lielu visas cilvēces kultūras faktoru. Mūns jādod savai valstij ne tikai apmācīti darbinieki, bet darbinieki ar īerosmi un dzīpu uz jaunradišanas darbu, kam nav diezgan tikai tūrēties līdzīnējā limēni, bet ir griba un parsme celiņies un celt visu ap sevi vienmēr

...Bet teic aizvien skaidro patiestbu lai kaut vai lielkais sods būtu gaši redzams...

(V. Zaltīša „Staburaga bērni“ 296. lpp.)

1934. g. 10. oktobri 69 g. vecumā miris mūsu bērniņas un dzimtenes skaistuma paudeis, rakstnieks un skolotājs Valdis Zālītis.

Viegla smiltis!

augstāk.

Vājās ir arī vēl jaunāko zinātnieku rezerves, kas varētu stāties vieta, vecākiem mācības spēkiem aizejot. Mēs ceram, ka jaunātie turpmāk iedegsies lielākā ideālismā kā līdz šim, un pieauga to skaits, kam nav par grūtu asketisma pilns celš uz zinātnes virsotnēm, jo līdz šim no daudziem aicinātiem par maz vēl ir bijis izredzēto.

Mēs skatāmies ar pašāvību nākot-

Prof. Vasilijs Sinaiskis.

Kam mums jābūt, lai mēs būtu cilvēki.

Visas pasaules norises tiecas uz miera stāvokli, viņu meklēdamas un neatrazdamas. Tiešām uz mieru ir dabīgā tendence pasaules norīsē, jo dzīvībai, kustībai pirmsākums meklējams miera stāvokli. Šī kosmiskā dzīves parādība ar ipatnēju spēku izpauž sevi dzīvnieku valstī un vērojāma arī pie cilvēkiem. Būtiski jemot, cilvēks ir kūtrākais radījums pasaulei. Visa mūsu civilizācija pauž cilvēka tieksmi, palikt kūtram. Technikas izgudrojumi kalpo tam, lai daiba strādātu cilvēku labā.

Tomēr, pārvarēdamī kūtrumu, mēs kaut ko darām. Pirmkārt — lai kalpotu dzīvībai, apmierinot gara un miesas prasības. Bet līdz ko tās apmierinātas, katrreiz cenšamies izjaukt miera (resp. kūtruma) stāvokli.

Rodas jautājums, ja pēc dabas mēs esam kūtri, tad kādi iemesli spiež mūs darboties. Divi atbildes šeit iespējamas. Pirmā atbilde meklējama mūsu pašmīlibā (arī — godkārē). Sevi milēt jau nozīmē, just sevi pārāku par citiem, par apkārti. Šā iemesla dēļ vien cilvēks aizmirst savu kūtrību, piedalās sporta sacīkstēs, cenšas mācīties labāki par citiem, grezno savu ārieni pievilcīgā veidā. Pašmīliba liejām vairumam ir vadīs dzīves ideāls, ideāls, kas liek ko darīt, kaut ko sasniegt. Tāpēc daudzi cilvēki sabiedrībā klūst interesantāki, viņu kustības paliek vingrākas un valoda veiklāka, iepretītam, ja šos cilvēkus vērojam intimāmājās dzīvē.

Otrā atbilde meklējama cilvēka tieksmē realizēt savus idejiskos nodomus. Religijas, tēvijas, patiesības, skaistuma, mākslas, cilvēkmīlestības u. c. idejas ir tie spēki, kas dažiem

cilvēkiem liek atteikties pašiem no savas dzīves, neizslēdzot dzīvības ziedošanu. Bez šaubām šādi cilvēku idejiskie mērķi stāv pāri visam tam, ko mēdzam apzīmēt par pašmīlibu. Ja pašmīliba liek daudziem kalpot sev un tikai sev, tad idejas ir to nedaudzo cilvēku attaisnojums, kas attiekušies no savas dzīves, lai kalpotu citiem. Pirmajā gadījumā cilvēki savā dzīvē un darbā vadās tikai no zemām instinktīvajām sajūtām, otrā gadījumā cilvēki savu dzīvi un darbu ziedo augstākam mērķim, idejām. Šie cilvēki ir gara cilvēki. Viņu dzīvē nav daudz un ipaši tagadējais laikmets nevar lepoties ar tiem. Tagadējā cilvēku dzīvē valda bioloģiskie motīvi. Dzīves nepieciešamība un pašmīliba cilvēkiem no dabas doti: šie divi faktori liek tagadnes cilvēkiem pārvarēt savu kūtrumu. Turpreti idejiskos motīvus izstrādā cilvēks pats savā darbā un dzīvē. Šīm nolūkam nepieciešamas (domāšanas) spējas, nepieciešama cieša griba un laba sirds, kas jūt ne tikai sevi, bet kas jūt un saprot arī citu cilvēku sirpis un nemeklē citos cilvēkos apmierinājumu savai pašmīlibai. Vēl vairāk — visa pasaule jāizjūt un jāmil tā, kā viņa būtu mūsu dvēselēs neatavināmā sastāvdaļa.

Apskatītie divi vadošie motīvi (bioloģiskais un idejiskais) cilvēku dzīvē, atlausa raksturot cilvēku. Pirmkārt, pēc dabas cilvēks ir kūtrs radījums, kas tiecas uz mieru, bezdarbību. Viņa radītā civilizācija kalpo tikai šiem mērķiem. Cilvēka kalpnātīte dabas spēki dod tam iespēju mazāk darboties, strādāt. Bet līdz ar to cilvēks ir noteikti sociāla būtne, jo darba sadalījums dod tam iespēju

nē un ceram tās uzdevumus veikt. Lai gan mums līdz ar visu valsti jāpārdzivo saimnieciskās grūtības, kas nedod pilnā mērā attīstīt zinātnisko darbību, jo trūkst literātūras un zinātnisko aparātu, nevaram iespiest paši savus zinātniskos darbus, ar kuriem vēl arvien kuplinām svešu zinātnisko literātūru, tomēr mums uzstāj aust cerību, ka lietderīga valsts līdzekļu kārtšana ļaus valsts vadijājiem nākamībā vairāk ieguldīt līdzekļu tur, kur tie nes simtgātīgus augļus — zinātnē un pareizā izglītībā.

Gaišas cerības dod mums arī apzināja, ka veikts ir lielais augstskolas organizācījas posms un tai atdotā energija turpmāk piederēs zinātnei un audzināšanai. Pieaugot akadēmiski izglītoto darbinieku skaitam un izveidojoties valsts iestādēm, aizvien mazāk paliks arī pienākumu, kas mums tagad pildāmi, bet kas nav mūsu tiešais uzdevums.

Mēs esam pārliecināti, ka tagad, kad 18. novembrī un 28. septembrī ir kāt nācis 15. maijs, sākas valstīj un tās kultūras iestādēm varbūt vēl grūtību pilnas, bet mierīgas un drošas attīstības posms un reizē ar to latviešu zinātnes uzplaukuma laikmets.

Priekš 15 gadiem Baltijas jūras krastā iedegas jauna zinātnes bāka. Tā ceļta no latviešu neapturamās zinātnes gribas nemitigam patiesibas slāpēm, karstas tēvu zemes milestības un nesatricināmas ticības latviešu tautas vēsturiskai misijai. Tājā ugunī iedēzta tautas radošais gars. Tās gaisma šķel maldu miglu austrumos un rietumos. Tai jātop arvien spožākai, lai rādītu ceļu latviešu tauzai uz saulainu nākotni un darītu lielu Latvijas vārdu. Dievs, svētī Latviju!

racionālāk izmantot darbam nepieciešamo energiju.

Otrkārt, cilvēks ir pašmīliga būtne, kas, to pašu motīvu vadīta, tiecas pēc sabiedriskā goda un stāvokļa.

Treškārt, cilvēkos ir spējas (dotības) idejiskam darbam, kalpošanai augstākiem mērķiem, kas stāv pāri viņa kūtrumam un šaurai pašmīlibai. Cilvēks, kas tiecējai, mil ideju vairāk par sevi pašu, viņas labā tas uzupurējas. Ar savu darbu tāds cilvēks necenčas pats izcelties, bet gan, ar savu darbu tas cenšas izceļt un nospiņāt to ideju, kurai viņš kalpo.

Skaidrs, ka cilvēks, kas kalpo tiecējai, patiesibā ir istais cilvēks. Turpreti dzīvnieciskās instinktu pasaules cilvēkiem ir tikai divi motīvi darbībai: 1) strādāt, lai varētu dzīvot un 2) dzīvot, lai sevi apmierinātu. Bioloģiski uemet, arī dzīvnieki mil sevi un dara kaut ko nepieciešamības dzīti.

Līdz ar to cilvēki dalāmī divās grupās. Pirmā — cilvēki dzīvnieciskās skaidri bioloģiska rakstura. Šie cilvēki nav uzkātamī par gara cilvēkiem, tiecējai kalpojošiem, jo savu iespēju palikt par kultūras nesējiem, bet ne vienkāršiem civilizācijas kalpiem, tie neizmanto. Šī milzīga grupa dalāmī divās apakšgrupās, no kurām vienā cilvēki strādā, lai tikai dzīvotu, lai darbu no rokām ātrāk nolaistu un otrā apakšgrupā — pašmīli strādā gan ar interesu, pat sajūsmu, bet darbs viņiem ir tikai līdzeklis sevis izcelšanai, lai cilvēki par viņiem runātu.

Otras grupas cilvēki savam darbam nododas ar patiesu interesu, sajūsmu un dedzību. Tie strādā ne sev, bet — citiem, reālizējot dzīvē vienu, otru ideju. Tādi cilvēki ir noteikti, neatlaicīgi, taisni un neiespādījami.

Idejiskās dotības lielākā vai mazākā mērā ir katrā cilvēkā, bet nodo-

Brastiņu Ernests.

Laundiens svētība.

Latviešu reliģiskā jušana un domāšana ir radījusi kādu savādu dzējas tēlu. Šis tēls ir Laundiens jeb Launā Diena. Viņš saskatāms aiz daiņu rindām gan skaidrāks, gan miglaināks, bet tomēr kā kautkas tāds, kam dzīvē un dzējā nevar paitet garām. Dzeja šo dzīvē sastapto parādību ietērpusi cilvēkotā veidolā, tāpat kā viņa personificējusi daudz ko citu, kas nedzīvs vai abstrakts. Dzeja un vispār māksla ir domāšana nevis jēdzieniem, bet tēliem. Launa Diena ir tēls, kas veidots no dzīves likstām un nedienām. Tas grūtākais dzīvē ir pacēlies augšup dzējas vieglumā.

Laundiens vietu dzīvē un viņas veidu dzējā lai paraugām dažos pie-mēros. Simtiem citu daiņu lai atstājam ipašam pētījumam.

Lietus lija, nenoliju,
Kā nomirku rasiņā;
Raja tautas, nenorāja,
Kā norāja Launa Diena.
Ai, jaunā Launa Diena,
Kam tu mani vienu rāj?
Rāj tu citus citu dienu,
Lai tie man nesmejas.

Gribēj' mani labi laudis
Laipā mest, pāri iet.
Metat manu Launu Dienu,
Eitāt pāri vaidēdamī.

Launa Diena priečājās
Redzēj' mani panikušu;
Man' Dievīpis atspaidīs
Ar sidraba atspaidīem.

Latviešu izprasts Dievs nav launs, bet pilnīgi labs. Laumums nenāk latvieša izpratnē no paša Dieva. Bet latvietis nav pazinis arī citu kādu kosmisko laumuma avotu, līdzīgu kristīgās ticības sātānam, kas spēkā dažkārt sacenties ar pašu Dievu. Latviešu velni ir tikai veļu valsts būtnes, kas nav nedz gudras, nedz visvarenas. Velni ir pamušķigi un daudzreiz pat labsirdīgi. No viņiem pat rījnieki nebūtas. Taču dzīvē ir parādības, kuras cilvēku izpratnē ir launas, bet kuru cēlonis nevar būt Dievs, nedz latviešu nespēcīgie velniņi. Šim parādībām latvietis de-vis Launas Dienas nosaukumu savā ikdienu un dzējā.

Sāda Launa Diena pēdējo reizi piemeklēja latviešu tautu 1919. gada 9. oktobri. Kāds nelietis Bermonts viņus Daugavas bija savācīs dēkainu vāciešu baru, lai uzbruktu vēl jaunajai Latvijai un nobeigtu to. Šis nekrietnais darbs mums visiem vēl labi atmiņā. Nekad to neaizmirīs tie brāli un bērni, līgavas un sievas, kuru milie palika toreiz kaujas laukā

un nekad vairs neatgriezās pie sa-vējiem. Tās bija pēdējās Launā Dienas Latviešu tautai.

Nu jau piecpadsmit gadus nav šā-das nedienas ausušas pār mūsu ze-mi. Lai pati Laima novērš tās ari turpmāk.

Kāda latviešu paruna teic: «Kas jaunu necieš, tas labu nerēdz.» Šī tautas gudrība liek saskatīt arī mū-su tautas pēdējās nelaimes dienās kādu labumu, kādu svētību. Un tie-šām, ir sava svētība Laundiens, ir kāds labums tautām no kopīgām ne-laimēm, proti — kopīgas cie-šānas tautu vieno.

Tauta ir vienkopība. Jo vairāk vienības, jo vairāk tauta ir tauta. Iekšējo tautas vienību mēdz dēvēt arī par tautību. Tautība izpaužas ārējās pazīmēs, kas zināmu laužu sabiedrību atšķir no citām. Tautību kā tautas vienojošo saiti noteic dažā-di apstākļi. Tā cilts garīgās un fiziskās ipašības var būt iedzimtas kā rasas īpatnībām. Citas var būt cē-lušās no ģeografiskiem un klimati-skkiem apstākļiem. Vēl citas ir tau-tas vēsturiskās dzīves rezultāts, tau-tas kopīgais pārdzīvojums, kopīgais liktenis. Tautas nelaimes, briesmas rada kopīgus dvēseles pārdzīvoju-mus, kopīgu jušanu, gribēšanu un domāšanu. Tauta ir dvēseles un rak-stura kopība, ko noteicis kopējs lik-tenis, tā dažkārt ar pilnu tiesību mēdz formulēt tautu.

«Visu panes latvietis, tik labas dienās nē,» tā man reiz teica kāds sirmgalvis. Ka šim vectēvam bijis daudz taisnības, to mēs redzējām vēl nesenā pagātnē. Bija jānāk tai maija naktī un jādara gals visām nebūšanām, ko labas dienas dzīvo-jot bija sadzīvojuši latvieši. «Katrs par sevi un Dievs par visiem!» paužēna paruna. Katrs tiešām rāva uz savu pusi ko varēja un labi būtu bijis, ja pār visiem stāvētu baltais Dievs. Bet viņu maz kāds turēja sev par pārāko. Tautas vienība druptin drupa. Nebija vairs palicis

daudz pāri no tā, kas latviešus vie-notu. Nebija nekādu kopīgu mērķu, kopīgu interešu, kopīgu centienu. Bija jānāk viram, kas ar asu prātu, karstu sirdi un stingru roku pada-ritu latviešus atkal par tautu.

Vēsture uzrāda daudzus piemē-rus, kur kopīgas laundiens nesušas svētību tautām. Vācu tautu apvie-noja franču kaŗi, itāļus — ciņas ar zemes un tautas ārējiem ienaidnie-kiem. Mūsu kaimipi leišu bēdas par zaudēto Vilņu ir faktors, kas vieno leišu tautu kopīgos mērķos un cerībās.

Pēdējā laundiens — baigās ok-toobra dienas 1919. g. vienoja latvju tautu. Es redzēju savām acīm, kā Daugavmalā plecu pie pleca stāvēja ierakumos visdažādāko politisko pārliecību laudis. Šī nelaimē bij tautu vienojusi.

Taču vēlēsimies, lai laundiens vairs nekad nebūtu jāvieno latvieši. Labāk lai laime vieno, lai vieno nā-kotnes sapnī.

Brīvnauda un V. Reiznieka kritika.

Pie V. Reiznieka raksta «Brīvnaudas kri-tika», ievietota «Studentā» š. g. 212. nu-murā, atļaujos piezīmēt:

1) V. Reiznieka kungs istenībā nekritizē brīvnaudu, kuras pirkspēja ir un paliek arvien stabila, bet gan tādu naudu, kuras pirkšanas spējas tirgū nemītīgi krit, kā to novērojam tā saucamos inflācijas lalkmetos. Reiznieks raksta: «Brīvnauda jau ir pastāvējusi ne vienu vien reizi, proti pa inflāciju laiku.» Tas lie-cina, ka R. kungs nemaz nav izpratis brīv-naudas mācības patiesas nolūks ir tieši padarit inflāciju neiespējamu un radīt tādu nandu, kuras pirkspēja nekad nemainītos. Šī mērķa sasniegšanai brīvnaudas teorija ieteic nau-das sistēmu, kuras pamati (indeksa valūta un nodoklis uz naudas zīmēm) Reiznieka kungam liecas būt pilnīgi sveši, jo par tiem viņš savā brīvnaudas «kritikā» nemīn ne vārda. Vienīgi tā var izskaidrot Reiznieka kunga apgalvojumu, ka ja kāda valsts se-kotu Gesella mācībai, tad «vispirms paniku mazie ierēdi, kas pa galvu, pa kaklu mēnesi uz priekšu būtu spiesti sapirkt vēl nestabilākus produktus un visādus neva-dzīgus neikus...» u. t. t. Šīs apgalvojums neatbilst iestenībai, gluži otrādi, brīvnaudas sistēma visus tos, kas dzīvo no sava darba ie-nākuma pasargā no tām saimnieciski nelai-mēm, ko rada tagadējā nestabilā

neauda. Tāpat nepareizs ir apgalvojums, ka brīvnaudas sistēma «vairs nebūs iep-spējami nekādi ietaupījumi un līdz ar to nekāda sava saimnieciskā stāvokla uzlabošana.» Atkal jāsaka, ka istenībā ir otrādi, nekā to tēlo Reiznieka kungs, jo brīvnauda, kas padara neiespējamu, kā inflāciju, aizdevējus un cetas algas sajēmējus no viņu ietaupīju-mu un ienākumi vērtības samazināšanas (kas notiek inflāciju laikmetos), un tāpat ari naudas aiznēmējus fabrikantus, lauksaime-niekus, tīrgotājus un citus uzņēmējus no zaudējumiem, kas rodas deflāciju laikā, kad parādu samaksai, kā to, piemēram, redzam patlaban, jāatrod daudz lielākas vērtības, nekā to saņemts naudu aiznēmēties.

2. V. Reiznieka kungs runā ari par pro-cente (aizdevuma augļu) jautājumu, uzstā-joties par auglošanas aizstāvi. V. Reiz-nieka kunga argumenti par labu auglošanai ir visai divaini. Viņš salīdzina augļus, ko aizdevējam maksā aiznēmējs, ar labības grāda dabīgo pieaugumu. Salīdzinājums, pīrmākārt, nevar uzskatīt par argū-menī un otrākārt, salīdzinājums šīs gadījumā ir nederīgs, jo grāda vairošanās ir bioloģisks process, turpreti nauda ne-aug; aizdevuma augļi ir zināmu saimnie-cisku attiecību (attiecības starp naudas pie-prasījumu un piedāvājumu) sekas. Pavil-sam neizprotams ir V. Reiznieka kunga tei-kums: «Par cik pieaug valsts vērtību summa, par tik pieaug naudas vērtības procents.» Vai tas nozīmētu, ka jo ba-gātā kāda valsts, jo liekās tādā valsti ir aizdevumu procents? Tas nu būtu gluži jauns tautsaimniecisks atradums, kas tomēr runā pret vienīm pazīstamiem saimnie-ciskas dzīves faktiem. Trešais Reiznieka kunga arguments par labu auglošanai, proti, ka «auda vienmēr nesusi augļus», tomēr nepārliecīna un nebūt neliek domāt, ka auglošana būtu vēlama vali da-bīgi nepieciešama parādība. Pret auglo-šanu vienmēr ir nostājusies cilvēku sīrds-apziņa, ka to rāda morālistu sen senā cīpa pret šo parādību (Mozus, kas neatlāva aug-lus nemīt no saviem tautiešiem, Aristoteles, Kristīgās baznīcas tēvi, Mārtiņš Luters, daudzi pazīstami modernie teologi, kā Orels, prof. Ude u. d. c.). Ja Reiznieka kungs pazītu S. Gesella mācību, pret ko viņš nostājas, tad viņš pārhecinātos, ka auglošana nebūt nav dabīgi nepieciešama un ieraudzītu, ka taisni tās naudas sistēmas, kas dara auglošanu tautsaimnieciski iespē-jamu, ir saimniecības križu un kultūru bojā-ejas galvenais cēlonis. Uz šim neveseli-gām naudas sistēmām izaug ari tādas ne-veselīgas mācības, kā sociālisms, komū-nisms u. tml.; pie kam jāpiezīmē, ka šo mācību studinātāji nebūt nav tādi augloša-nas pretinieki, kā to iedomājās Reiznieka kungs teikdams: «Nāds pret augļus do dodošo naudu nāk no sociāli-stiem un anarchistiem...» To starp citu rāda tas fakts, ka sociālistiskajā Krievijā pašlaik maksā par naudu visang-stākos procentus pasaule.

3. Ka V. Reiznieka kungs tiešām nepa-zīst S. Gesella, redzams vēl no tam, ka viņš rakstīdams: «...Operācijas naudu vajaga orientēt pēc vērtībām, bet ne naudu padarit par saimniecības vadītāju,» nemaz ne-piemīn, ka taisni šī prasība ir likta brīv-naudas mācības pašā pamata. Tas lauj cerēt, ka V. Reiznieka kungs galu galā varbūt tomēr nav tik nepieejams brīvnaudas mācību, kā viņš to grib rādīt, nosau-dams minēto mācību par «saimniecī-skās pašnāvības teoriju», un at-lek tikai vēlēties, lai Reiznieka kungs ar šo teoriju drīzumā lepazītos pamatīgā.

Lielausis.

Māksla.

Sirāno de Beržeraks Nāc. teātri.

6. «Vairoga dziedzeru patologiskās pār-maiņas pie citu organu laundabīgiem audzē-jiem.»

7. «Sphincter's Oddii normālā histolo-gija un patologija.»

8. «Mizalceļu akmeni uzbūve un chē-miskais sastāvs.»

9. «Serologiskās vēža diagnozes metodes.»

10. «Aseptikas parūpētā pārbaude ope-rāciju telpās.»

11. «Par latviešu asinsgrupām.»

Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē: Tautsaimniecības no-dāja:

1. «Darba laika un darba algu problēma.»

2. «Uzvēmuma saimniekošanas plāns.»

3. «Paraugsaimniecību nozīme mūsu lauk-saimniecībā.»

4. «Sindīcēšanās tendences Latvijas rū-pniecībā.»

5. «Kooperācijas saimnieciskā nozīme ra-žojošo spēku attīstībā.»

6. «Kredīta saimnieciskā būtība un tā nozīme tautas saimniecības dzīvē.»

Tiesību zinātņu nodalā:

1. «Cīviltiesību nozīme pilsoņa un cil-vēka audzināšanā (tiesību politiskā un dog-mātiskā apgaismojumā).»

2. «Valsts tiesību un starptautisko tiesību savstarpēja ietekme pēckara laikmetā.»

3. «Uzvārdu došana Vidzemes un Kur-zemes zemniekiem.»

4. «Latvijas soju likuma sodu sistēma kriminālpolitiskā apgaismojumā.»

Teoloģijas fakultātē: Vispārējā reli-giju vēsturē:

1. «Tuvāku mīlestība nekristīgās reli-gijās.»

2. Vecājā deribā: «Vecās deribas liku-mu noteikumi par sabat- un jo bēlgadu, to izcelšanās un reliģiski sociālā nozīme.»

3. Praktiskajā teoloģijā: «Svētrunal teksts: Luk. 16.1—9.»

Veterinār-medīcīnas fakultātē:

1. «Pienā sastopamo coli-aerogenes tipu un to ipašības.»

2. «Desu labvērtības noteikšana ar histo-logiskās izmeklēšanas palīdzību.»

kas atnāk kaislā dzīves un sievietes dievinā-šanā un aiziet savas nelaimīgās mīlestības skumju, neredzamo nastu nesdams; varonīgs un liels ikkrātī soli, ko negaidot noslēdz nāvē. Lācis šo tēlu bija izsmēlis līdz galam un skatītāji viņā pašā nojauza līdzību ar tā skatītājiem.

bet gan tādā valstī padarit par saimniecības vadītāju, nemaz ne-piemīn, ka taisni šī prasība ir likta brīv-naudas mācības pašā pamata.

Eriks Raisters.

Annas Brigaderes piemiņas vakars Nācjon.-teātri.

Nācjon. teātris, pa kurā skatuves dēļiem ir staigājuši lielās patriotes un dzejnieces A. Brigaderes daudzo lugu neskaitāmie tēli, bija sarikojis piemiņas vakaru aiz-saules dārzā aizgājušai dzejnieciem viņas dzīmēšanas dienā (1. okt.). Rakstī. Ligotū Jēkabs runāja par tām vērtībām, ko mums atstājusi, kā dārgu mantojumu dzejniece, kad Charons nu aizvedis pašu šī mantojuma krājēju mūžīgā trīndā. Piemiņas iz-rādei teātris izvēlējies komēdiju «Lielais loms». Kāpēc komēdiju? Tās tācu nav

A. Brigaderes vērtīgākās vilnaines, viņas krāsnajā pīrā. Drāmā — tur ir viņas garīgās briedums un dzīlākais satvars. Val dāzās tēlos: A. Brigaderes triku cīņātāju, ja no viņas pīra būtu izņemta — kaut biežāk re-dzēta — bet tās sirds un prāta dzipariem izrakstīta vilnaine? — Tēlotāju sastāvā da-zas jaunas sejas: brīnišķīgās L. Špilber-gees — Ozolnieku Trīnīgas raksturkomī

